

Een Mirakel te Niervaert

Verteller:

Treed nader, hoor mij aan en zwijg nu stille.
Een spel vertoont men hier aan u te saam.
Over duivels en over Gods heilige wille.
't Is 1463 en Jan Smeeken is mijn naam.

Ik vermag te schrijven een spel voor een toneel
omtrent een mirakel dat te Niervaert is geschied.
Een Rederijkersopdracht daartoe, viel mij ten deel.
't Kwam van Vreugdendal, waarmee Breda faam geniet.

(Op het veen. Twee vrouwen en Jan Bautoen spitten.)

Vrouw:

Graven, graven in dit zwarte moer. Mijn lust vergaat.
Voor wat turf die langs die Nieuwe Vaart zijn weg wel vindt,
maar ons in zweet en armzaligheid achter zich laat.
'k Hoop dat Gods Hemelse beloning mij beter zint.

Toch riekt het vandaag anders, een zoete geur zowaar.
Iets van hoger orde, een hemels medicament.
(Ontdekt een hostie op de grond.)

Ziet nu wat ik hier in het zwarte veen word gewaar:
een hostie zo blank, hier ligt een heilig sacrament!

Jan Bautoen:

Bij Gods Genade: het is een hostie waarachtig!
't Is een mirakel dat hier het sacrament zelve ligt.
Gaat op uwe knieën en bidt tot Hem Almachtig.
(Alle drie knielen in aanbidding neer.)
Ik zal me haasten dat de bisschop wordt ingelicht.
(Hij verdwijnt en komt terug met Macharius.)

Macharius:

Bedaar, bedaar. 't Is bedrog van een duivels regiem.
Mijn onderzoek zal u voor dwaling behoeden.
Ik ga het beproeven en doorsteken met mijn priem.
(Hij steekt vijf maal in de hostie.)
Godes Hemel! De vijf wonden onzer Here bloeden!

Gij kunt u over een waar mirakel verblijden.
Maar zorg dat het sacrament naar Niervaert wordt gebracht.
Aanbid het, ter verlossing van zonden en lijden.
Aanbid het, dees hostie heeft het duivels kwaad ontkracht.

Verteller:

Dit gebeurde rond het jaar des Heren 1300,
daar in Niervaert zoals Klundert in die tijd heette.
Dat velen kwamen bidden is wat niet verwondert.
Met bijzondere genezingen niet te vergeten.

Met schrik zagen twee duivels het mirakel onthuld.
't Waren Zondig-Bekoren en Belet-van-Deugden.
Ze hadden het moeten verhinderen, 't was hun schuld.
De straf van baas Lucifer beloofde weinig vreugde.

(Belet-van-Deugden ligt nog te slapen. Zondig-Bekoren wekt hem ruw.)

Zondig:

Ai, Belet-van-Deugden!

Belet:

Ja, Zondig-Bekoren?

Zondig:

Ligt ge nog steeds in uwen nest bij dag te maffen?

Belet:

Nee, voor den duvel! Ik ga u een klap verschaffen!

Zondig:

Ai, Belet-van-Deugden!

Belet:

Ja, Zondig-Bekoren?

Zondig:

Kom uit je bed, er is iets wat je zal benauwen!

Belet:

Wat, jij duivel! Wat sta je nou te snauwen?

Zondig:

Ik ben bang dat Lucifer onze koppen zal pletten,
want een vervloekt mirakel is hier vlakbij ontstaan.
't Is Uwen schuld, U had beter moeten opletten.
Slaapkop! Het beletten van deugden is toch Uw baan?

Belet:

Een heus mirakel? Zeg dat U liegt en me bedriegt!
Mijn schuld, rode kop? 'k Zal u fluks de horens afrukken.
Lucifer zorgt vast dat U het helle vuur in vliegt.
Bekoren tot zonde zou juist u moeten lukken!

Zondig:

Maar helaas heeft die hostie al een wonder verricht.
Een jongen viel in een put en was voor dood verklaard.
Bidden bij die hostie bracht hem weer het levenslicht.
Onze wraak zal zijn dat geen ellende wordt bespaard.

Belet:

Ai, Zondig: zo ben je weer mijn duivelse rakker.
Tot ruzie, bedrog en achterklap zetten wij aan.
Een schip op de klippen en misoogst op de akker.
En lieden met compassie treiteren wij voortaan.

(We maken nu een sprong in de tijd. Het is nu ruim drie eeuwen later.)

Verteller:

1566, meer dan 100 jaren zijn voorbij gegaan
sinds een vloed Niervaert dreigde met zijn verwoestend werk.
't Was beter om het sacrament naar Breda te laten gaan.
Het vond met groots onthaal een plaats in de Grote Kerk.

Van overal kwamen de pelgrims ter bedevaart.
Het Gilde van het Sacrament was zo vol ijver,
dat hun processies alom werden vermaard.
Doch, een oproer wierp een steen in die Roomse vijver.

Deken:

In de naam des Vaders, welkom zij u allemaal.
De vergadering van ons Gilde hier bijeen vangt aan.
Voor de penningen is het woord aan U Fiscaal.
Daarna zal het vooral over de processie gaan.

Fiscaal:

't Aantal pelgrims in Breda steeg als nooit tevoren
Hun vele gaven beheerde ik naar goed gebruik.
't Is besteed aan de vesting en de Grote Toren.
Twee schilders betaalde ik voor hun altaar-drieluik.

Gildebroeder:

De omgang is kort voor Sint Jan zoals ieder jaar.
En meer schutterijen geven die processie glans.
Het drieluik hangt nu boven het Sacramentsaltaar.
Er staan nieuwe kaarsen en bloemen bij de monstrans.

(Plots komt de pastoor van de Grote Kerk verschrikt binnen stuiven.)

Pastoor:

Oh, rampspoed! De beeldenstorm is tot hier gekomen.
Calvinisten en lui uit Antwerpen vernielen.
Het klooster en de Grote Kerk zijn zwaar onderkomen.
Heiligenbeelden zijn omgetrokken en nu ter zielen.

Hosties vertrapt, met heilige olie is gesmeten.
Het Sacrament van het Mirakel is verdwenen.
In een pilaar verstopt? Door een priester gegeten?
Waar is het Heilig Sacrament van Niervaert henen?

Verteller:

Meer is over die Mirakelhostie niet bekend,
ondanks wichelroedelopen en ander speurwerk.
Maar nog steeds bestaat het Gilde van het Sacrament
en wordt het verhaal vertoond daar in die Grote Kerk.

Dit spel is uit, dat voelt u wel aan met uw klompen.
Wij Rederijkers bedanken u hier tezamen.
En nu: varken van het spit en bier uit de pompen,
want 't is Sint Jan dat we vieren. Dus ik zeg AMEN.

(Alle spelers op rij buigen en gaan af.)

Jan Jonk, najaar 2014